

Milé pedagožky, milí pedagogové,

Tento metodický list doprovází naše představení *Jak se vám líbí*. Pomůže vám připravit se a naladit na návštěvu divadla a také vést diskuzi ve třídě po zhlédnutí představení.

V listu najdete krátký úvod k inscenaci a otázky a úkoly k jejím tématům. Můžete se studenty projít list celý, nebo použít jen některá cvičení jako inspiraci pro vaši přípravu.

Doufáme, že vám práce s metodickým listem přinese hlubší zážitek z představení!

Alena Skálová a Jana Nechvátalová
Lektorky Městských divadel pražských

Představení *Jak se vám líbí* doporučujeme studentům středních škol a vyššího stupně ZŠ (13+).

Jeho témata se váží k osnovám českého jazyka a literatury, angličtiny, estetické výchovy a k průřezovému tématu osobnostní a sociální výchovy.

Úvod k inscenaci

V *Jak se vám líbí* najdeme mnoho prvků typických pro Shakespearovy komedie, zároveň se ale tato hra od ostatních komedií výrazně liší. Autor v ní totiž nevěnuje tolik pozornosti ději, ale nabízí nám přehlídku postav, jejich vzájemné zrcadlení, různé pohledy na život, na lásku a na svět kolem nich.

Tak jako v mnoha dalších Shakespearových dramatech, hrají v *Jak se vám líbí* důležitou roli dvě kontrastní prostředí. Nejdřív se ocitáme na vévodském dvoře přísného a nepřátelského Frederika. Potom se přesouváme do Ardenského lesa, kde se zpívá a tančí, lidé jsou svobodní, uvolnění a snadno se zamilují. Dvě odlišná prostředí najdeme například také ve *Snu noci svatojánském* nebo v tragédii *Kupec benátský*.

Převleky a záměny jsou hlavním zdrojem komických situací. Podobně jako ve *Večeru tříkrálovém* se žena na útěku převleče za muže. *Jak se vám líbí* ale rozvíjí tuto hru ještě dál. Rosalinda předstírá, že je muž, který později předstírá, že je žena. V této komedii nechybí ani postava šaška, který v Ardenském lese ztrácí svůj nadhled a stává se jedním z milenců.

Pro Shakespeara jsou typické motivy dvojčat, zdvojení nebo zrcadlení. V této komedii máme dvě nerozlučné kamarádky Rosalindu a Celii, lásku opěťovanou a neopěťovanou, lehkost poblázněných milenců i moudrost a melancholii, kterou reprezentuje například postava Jacquese. Setkáme se s romantickým obrazem lásky, ale také s obrazem praktickým, zbaveným ideálů.

Komedie *Jak se vám líbí* je velmi aktuální a přináší několik zásadních témat dnešního světa. Je to komedie o návratu k přírodě, o léčivé schopnosti lesa a uvolnění. Zatímco ve městě jsou postavy často přidušené, nevraživé a sevřené svou závistí, v lese se proměňují, objevují radost ze života, zamilovávají se a tančí.

Součástí komické hry je také téma genderu, konvencí ženského a mužského oblékání a stereotypů ohledně chování žen a mužů.

Inscenace vás zve k odpočinku, vtáhne vás do víru tance a hudby, dovolí vám se bavit. Zároveň ve vás s nadhledem a humorem otevře důležité otázky o podobách a ironii lásky nebo o etapách lidského života.

1. ČÁST - PŘED PŘEDSTAVENÍM (45 min)

*Připravte se ve třídě na návštěvu našeho divadla. Následující otázky a úkoly vás letmo seznámí s tvorbou Williama Shakespeara a přiblíží vám témata v inscenaci *Jak se vám líbí*.*

I. Shakespearovy hry

Jak se vám líbí je jedna z Shakespearových komedií. Znáte některé další Shakespearovy komedie? Znáte některé tragédie?

Proč podle vás chodíme do divadla? Co v něm hledáme a nacházíme?

Proč chodíme na komedie, proč chodíme na tragédie?

William Shakespeare napsal celkem 12 komedií (například *Sen noci svatojánské*, *Zkrocení zlé ženy* nebo *Mnoho povyku pro nic*), 11 tragédií (například *Hamlet*, *Král Lear* nebo *Othello*) a 10 historických her (třeba *Richard III.* nebo *Král Jan*). Napsal také několik pohádkových her, takzvaných romancí (nejznámější je *Bouře*) a básnickou sbírku se 154 sonety.

CVIČENÍ

V našem cvičení se zaměříme na Shakespearovy hry.

Myslíte, že rozpoznáte komedii od tragédie a historické hry?

Studenty rozdělíme do čtveřic. Každé skupině rozdáme celý soubor rozstříhaných kartiček (viz Příloha 1). Do každé skupiny tedy 12 kartiček. Úkolem je správně k sobě přiřadit název hry (*Hamlet*, *Richard III.*, *Jak se vám líbí*), typ (tragédie, historická hra, komedie), úryvek a děj. Studentům by mělo stačit 10 - 15 minut.

Možnost: Ve skupině si vyberte jednu hru a jeden moment z ní.

Vytvořte živý obraz (fotografii), který moment zachycuje. Ostatní skupiny mohou hádat, o jakou hru se jedná.

ALŽBĚTINSKÉ DIVADLO

Víte, v jaké době Shakespeare žil? Slyšeli jste někdy o divadle, ve kterém se jeho hry hráli? Jak myslíte, že vypadalo?

Jak asi vypadala výprava her?

Jak se pracovalo se světlem a tmou?

Studenti promyslí odpovědi ve dvojicích, potom rozdáme do dvojic list o Alžbětinském divadle (Příloha 2). Shrňme.

II. Témata v komedii *Jak se vám líbí*

Vyberte si témata, která jsou pro vaše studenty důležitá. Pokud máte dost času, můžete projít všechna.

SVOBODA

Kde a kdy si připadáte svobodně?

Jak byste popsali svobodné prostředí, jak vypadá, co se tam dá dělat? Je tam s vámi někdo? Je to prostor otevřený nebo uzavřený?

SOUROZENCI

Jaké můžou vzniknout mezi sourozenci konflikty? Zkuste vymyslet nějaké příklady. Zažíváte sami drobná nedorozumění se svými sourozenci? Jak se můžou vyřešit?

KOMIKA, PŘEVLEKY

Děláte si rádi z druhých lidí legraci?

Vzpomenete si na situaci, kdy jste si z někoho vystřelili? Podařilo se to? Řekneme si navzájem své příběhy ve dvojicích.

III. Jak rozesmát lidi?

- a) Zkuste vymyslet vtip, "prank" na dvojici před vámi nebo za vámi.
- b) Představte si, že jste autory komedie (film, hra, seriál). Vymyslete ve dvojici komickou zápletku. O své nápady se potom můžete podělit s ostatními.

Jak tedy rozesmát lidi? Krátká diskuze v celé třídě.

Tyhle otázky si asi kladl i William Shakespeare. Všimněte si během představení, kde a jak se mu daří lidi rozesmát.

IV. Závěr

Dnes jste se setkali s několika tématy, která se objeví v komedii *Jak se vám líbí*. Zkuste je během sledování představení zachytit.

2. ČÁST - PO PŘEDSTAVENÍ (60 min)

Zde najdete reflektivní otázky, které vám pomohou lépe popsat, co jste v divadle viděli a zažili. Několik cvičení vás nasměruje k diskuzi o jednotlivých složkách inscenace a závěrečná slohová práce nabídne téma k hlubšímu zamyšlení.

I. Reflektivní otázky

Co se vám vybaví, když si vzpomenete na představení? Co vás napadne jako první?

Překvapilo vás něco?

Myslíte si, že bylo pro diváka něco nesrozumitelné? Co podle vás naopak fungovalo?

II. Návrat k tématům inscenace

Rozdělíme třídu na 6 skupin (třeba v lavicích po čtveřicích). Vrátime se k tématům, se kterými jsme pracovali před návštěvou divadla. Dvě skupiny se zaměří na téma SVOBODA, dvě na téma SOUROZENCI a dvěma téma KOMIKA A PŘEVLEKY.

Dohodněte se ve skupině:

Objevilo se vaše téma v inscenaci?

V jaký moment, v jaké scéně jste ho vnímali nejsilněji?

Mohla by hra fungovat bez tohoto tématu?

III. Recenzentské týmy - cvičení

Zůstaňte ve svých čtveřicích. Představte si, že jste divadelní recenzenti (kritici), kteří přispívají do divadelních novin. Vaším úkolem je přiblížit čtenářům, jak byla hra zpracována a jak působila na diváky. Pro usnadnění úkolu vám nabízíme návodné otázky zaměřené na jednotlivé složky inscenace. Použijte je jako inspiraci pro svoji recenzi.

SCÉNOGRAFIE (výtvarné pojetí scény, kostýmy, rekvizity, light design)

1. Jakým způsobem byla využita scénografie k podpoře celkové atmosféry hry?
2. Přispěla scénografie k pochopení příběhu a motivací postav? Jak?
3. Byla scénografie v souladu s dobou a místem děje?
4. Jaké byly dominantní barvy, tvary a materiály použité ve scénografii a jak ovlivnily vaši interpretaci hry?
5. Byla scénografie inovativní nebo "tradiční"? Jak to ovlivnilo vaše vnímání představení?
6. Jakým způsobem byla využita světelná a zvuková složka v rámci scénografie?

HUDBA (Jakou hraje v této inscenaci roli? Jsou tam důležité i jiné zvuky? Kdy?)

1. Jakým způsobem byla hudba využita k podpoře atmosféry hry?
2. Byla hudba tvořena živě nebo byly použity nahrávky? Jak to ovlivnilo vaše vnímání představení?
3. Jak hudba ovlivnila vaše pochopení příběhu a motivací postav?
4. Byla hudba v souladu s dobou a místem děje?
5. Jaké byly dominantní hudební styly a jak ovlivnily vaši interpretaci hry?
6. Jak se hudba prolínala s ostatními divadelními složkami (scénografií, kostýmy, světlem)?
7. Měla hudba specifický vliv na emocionální prožitek diváků?

REŽIE A DRAMATURGIE (Myslíte, že byla hra pojatá tradičně nebo moderně a současně? Uvedte příklady. Kam chtěli tvůrci diváka dovést? Podařilo se to?)

1. Byla inscenace (děj, postavy) srozumitelná a logická? Můžete uvést konkrétní příklady?
2. Jak se vyvíjelo tempo a napětí?
3. Jaké výrazné situace nebo postavy si pamatujete a proč? Jak si myslíte, že to ovlivnil režisér?
4. Bylo něco na představení zvláštního nebo překvapivého? Myslíte, že to bylo záměrem režiséra či dramaturga?
5. Cítili jste, že všechny části představení (scénografie, hudba, herecké výkony a kostýmy) do sebe zapadaly a tvořily celek?
6. Všimli jste si nějakých motivů, které se opakovaly?
7. Jak byste popsali celkový styl a náladu představení? Jak si myslíte, že to ovlivnil režisér a dramaturg?

HERECTVÍ (Myslíte si, že se k této hře hodí zvolený herecký styl? Zvolili byste vy sami jiný?)

1. Jaké byly vaše dojmy z hereckých výkonů? Byli herci přesvědčiví ve svých rolích?
2. Jakým způsobem herci zvládli představovat své postavy? Bylo jasné, jaké emoce a motivace postavy procházely?
3. Byla nějaká postava, která na vás udělala obzvlášť velký dojem? Proč?
4. Byla mezi herci nějaká chemie? Jak to ovlivnilo vaše vnímání představení?
5. Jakým způsobem herci interagovali s diváky? Byla nějaká interakce nebo byli herci výhradně zaměřeni na své role?
6. Jak herci využívali prostor na jevišti? Bylo to efektivní a přispělo to k atmosféře hry?
7. Jaké byly nejsilnější herecké momenty a proč?
8. Byly texty srozumitelné a měly správný rytmus?
9. Jak výkony herců ovlivnily vaše celkové vnímání a pochopení hry?

ZÁVĚR RECENZE

Jaký byste dali vaší recenzi název?

Kolik byste dali představení hvězdiček (5 je maximum)

Komu ve vašem okolí byste toto představení doporučili?

IV. Samostatná slohová práce

I.

V *Jak se vám líbí* jsou důležitá dvě kontrastní prostředí, ve kterých se postavy ocitají. Město (vévodský dvůr) a les. Co prožívali postavy ve městě a co nacházeli v lese?

Máte ve svém životě nějaké místo, které byste přirovnali k městu (povinnosti, sociální role, tlak, odpovědnost, stres), a místo, které byste přirovnali k lesu (uvolnění, svoboda, kreativita, zábava, fantazie)?

Kde/ kdy/ s kým je vaše "město" a kde je váš "les"? Jak mezi nimi nacházíte rovnováhu?

II.

Jak vnímá naše společnost genderové role? Jaký je váš názor na toto téma? Jakým způsobem podle vás inscenace reflektuje aktuální pohled na gender a genderové role?

Příloha 1:

Hamlet

TRAGÉDIE

Hra se odehrává na dánském královském dvoře. Hlavní postavou je princ, který se snaží pomstít svého mrtvého otce, jehož smrt byla zinscenována jeho vlastním bratrem a nyníjším králem Claudiem. Hlavní postava čelí duševním pochybnostem a dilematům spojeným s pomstou a morálním rozhodováním. Důležitými motivy jsou smrt, zrada, pomsta a šílenství. Ve hře se prolínají dramatické scény plné napětí s poetickými monology a dialogy, což ji činí jedním z nejznámějších děl světové literatury.

Být, nebo nebýt? To je to, oč jde!
Je důstojnější trpělivě snášet
kopance, rány, facky osudu,
sebo se vrhnout proti moři útrap
a rázem všechno skončit? Zemřít a spát!
Nic víc. Ten spánek uspí bolest srdce,
ukončí všechna trapná prápení
lidského těla. Jaké větší přání
by člověk mohl mít? Spát, zemřít, nebýt.
Ve spánku snad i snít. Tady to vážne.
Jaké sny zjevují se po smrti,
když vyvlékli jsme se z tělesných pout?
Při tomhle couvnem. Tahle okolnost
nám prodlužuje dlouhé přežívání.
Protože kdo by strpěl krutost světa,
svévůli tyranů a posměch blbců,
zhrzenou lásku, neobytné právo,
nadutost úřadů, zavidlost malých,
s níž ničí všechno, co je přerůstá,
kdo by to snášel, kdyby stačilo
jen jednou bodnout a mít rázem pokoj?
Kdo by dál nesl těžký náklad žití,
necítil strach z čehosi po smrti,
z neznámých krajů, odkud nikdy nikdo
se dosud nevrátil, strach, který nám
svazuje ruce a nutí nás žít,
jak nechcem, místo vznést se do neznáma?
Tak myšlení z nás dělá zbabělce.
Vždyť plnokrevné odhodlání dlouhým
rozumováním chřadne, ztrácí dech,
a co mohlo být útočné a rázné,
se najednou jen pomotá a zmate,
až z toho není nic. Tiše, je sem
půvabná Ofelie. - Vílo, vzpomeň
v modlitbách na mé hříchy.

Richard III.

HISTORICKÉ DRAMA

Hra se odehrává v Anglii během války růží mezi domy Lancasterů a Yorků. Hlavním hrdinou je vévoda z Gloucesteru, který je známý svou deformací a bezohlednou touhou po moci. Příběh sleduje jeho intriky a vraždy, jimiž si razí cestu k anglickému trůnu. Důležitými motivy jsou moc, manipulace, zrada a morální zkáza hlavní postavy. Toto dílo patří mezi nejznámější Shakespearovy historické hry díky svému dramatickému ději a výrazné hlavní postavě.

- 1 Pomozte, pomoc, pane vévodo!
Král dělá divy, co svět neviděl.
Vrhá se do každého nebezpečí.
Koně mu zabili, bije se dál.
V tom jícnu smrti hledá Richmonda.
Pojďte mu na pomoc nebo je konec.
Odejde Norfolk a vojáci.
Bitevní vřava. Vstoupí Král.
- 2 Chci koně! Dám království za koně!
- 1 Ustupte, pane. Koně obstarám.
- 2 Vsadil jsem všechno na jedinou kartu,
a buď to vyjde, nebo přijde smrt.
V poli je nejméně šest Richmondů.
Pět jsem jich dneska zabil místo něj.
Chci koně! dám království za koně!
Odejdou.

Jak se vám líbí

KOMEDIE

Hra sleduje příběh Rosalindy, dcery vyhnaného vévody, a její lásku k Orlandoovi. Děj se odehrává v lese Arden, kam unikají postavy z různých společenských vrstev a konfrontují své city, touhy a nedorozumění. Hra je známá svými komickými situacemi a moudrými promluvami. Důležitými motivy jsou láska a hledání pravdy o sobě samých. Dílo patří mezi nejlepší Shakespearovy romantické komedie díky svému jazykovému bohatství, humoru a poetice.

(...)

1 Už jsem veselá. Vymyslíme si nějakou legraci, ano? Co třeba se do někoho zamilovat?

2 Ano, ale jen z legrace, protože zamilovat se do někoho vážně, to vážně není žádná legrace. Ačkoli i láska z legrace je nebezpečná věc a děvče z toho nemusí vždycky vyváznout se ctí.

1 Tak čím se budeme bavit?

2 Posadíme se a pojdme vyzývat tu zatrolenou bábu Štěstěnu, aby napříště rozdělovala svoje dary spravedlivě.

1 Kéž by tomu tak bylo! Ale ta slepá dáma při svém nadílení většinou všechno pomotá. Nejvíc nespravedlivá je k ženám.

2 To je pravda. Ty, kterým nadělí půvaby, obere o poctivost, a poctivým dišunkám zase přidělí ošklivá těla.

1 Pleteš si Štěstěnu s Přírodou. Za krásné tvary vděčíš jedině Přírodě. Ale náš mozek je příliš tupý na to, abychom mudrovaly o takových bohyních.

Příloha 2: Shakespeare a divadlo v jeho době

Alžbětinské divadlo (renaissance, konec 16. století - 1642, Anglie)

Nově byly otevřeny také divadelní scény pro veřejnost (dřív bylo divadlo v Anglii jen pro šlechtu). Například divadlo *The Swan* otevřelo v roce 1595.

Alžbětinská divadla (*The Globe*, *The Swan*) vypadala podobně - hrálo se venku, s minimem rekvizit a dekorací, většina lidí stála.

Hráli pouze muži, nikoho nepřekvapilo, že hrají také ženské role.

Hrálo se za denního světla, hra nebyla postavena na efektech a výpravě, ale na dialozích a symbolech. Lidé byli zvyklí představit si prostředí apod. ve své fantazii.

Mytologické motivy, blankverse (pětistopý nerýmovaný verš)

